

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 BUDAPEST
Honvéd utca 8. I.2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 209 359 889

EG-19082021-01

Budapest, 2021. augusztus 19.

Szakértői vélemény

Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Szentgróti Dávid műveinek értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a rendelkezésemre átadott dokumentációt, majd felvettem a kapcsolatot a képeket felajánló Inda Galériával. Azt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai a szakirodalomban, az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. A szakvélemény alapja a megbízótól megkapott dokumentáció és a galéria raktárában lefolytatott szakértői szemle volt. A szemlén jelen volt a művész, az Inda Galéria képviselője és Tüzkő Péter igazságügyi szakértő is. A szemlén a műveket megvizsgáltuk, a raktárban készített fotódokumentációt a szakvélemény tartalmazza. A szemlén a méreteket ellenőriztük, a melléklet a pontos adatokat tartalmazza.

Az 1980-as születésű **Szentgróti Dávid** Tolvaly Ernő tanítványként a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán diplomázott, majd Somody Péter témavezetésével 2013-ban szerzett DLA fokozatot. Művészi karrierje mellett 2007 óta tanít a Pécsi Művészeti Gimnáziumban. Tagja a Közelítés Művészeti Egyesületnek és a Pécs Baranya Művészcsoporthoz. Legutolsó pécsi önálló kiállítására a Nick Galériában került sor 2020. márciusában, melynek alkalmából öt év festményeit bemutató katalógus is készült. Szentgróti Dávid 2020. óta az Inda Galéria, a hazai kortárs művészeti színtér egyik meghatározó szereplőjének művésze.

Szentgróti Dávid művészete elsősorban reflektív művészet, mely a festészet médiumára és hagyományára reagál. Stílusában absztrakt, de ez a szempont másodlagos. Művészete a festés műveletét és elemeit kihangsúlyozó festészet, amelyben a festmény a festői műveleteket rögzítő tárgyként létezik. Képein a hagyomány tisztelete és ennek dekonstrukciója egyszerre van jelen, alkotás közben ennek a kettősségnek az egymásra hatása érdekli. Miközben fellazítja a struktúrákat, az a kérdés foglalkoztatja, hogy a véletlent is bevonó műveletek hogyan hatnak a meglévő rendre. Doboviczki Attila tanulmányában az alábbiakat írja Szentgróti művészetéről. „Szentgróti Dávid egy olyan festői hagyományban fogalmazza újra a rétegeképzés problémáját, amely, ha a kérdés felvetésének művészeti kontextusát próbáljuk körülhatárolni, leginkább mikrotörténeti

vonatkozásában esszenciális. Festészetében meghatározóak azok a konceptuális alapok, melyek a felületképzés, a fakturális játékok, az erős gesztusokat megjelenítő ecsethasználat formaalkotó (s egyúttal formabontó) gyakorlatában érhetünk tetten. A kitakarás, a kiemelés, az átfestés, az áttűnés, áttetszőség festészeti problémái a hetvenes-nyolcvanas évek festői problémahorizontját, s nem meglepő módon mesterének, Tolvaly Ernőnek a munkásságát idézik. Ugyanakkor színhasználat, a koloritok „zeneisége”, az absztrakt motívumok spontán felfedezése sokkal inkább

köthető az úgynevezett Pécsi Iskolához, azon belül is Ilona Keserő Ilona szellemiségéhez, ahol a gondolati-illuzionisztikus szemléletmód válik hangsúlyossá egy letisztult képi világban. Ám éppúgy felfedezhetőek munkáiban a konstruktivista nyelvezetnek olyan megnyilvánulási formái is, melyek saját kifejezőkészségét pécsi vonatkozásban ugyan egy egészen más felütésben, de mégiscsak leginkább a Lantos Ferenc-féle látványelvhez kapcsolják. Ide tartoznak azok a vizsgálódásai, melyek a belső képi struktúrák kutatásában, a képi-, képtárgyi alapelemek összefüggéseinek feltárása során mutatkoznak meg. Mindezt kiegészíti egy olyan mesterségbeli elmélyültség, amelyet a festékek, a pigmentek, az egyes hordozók, azaz a festői anyaghasználat során sajátított el műtermi kísérletei során. Szentgróti Dávid munkáiban úgy szintetizálódik mindez, hogy képes egy saját, önállóan is érvényes, koherens festői nyelvezetet kialakítani. Bár a festék- és ecsetnyomok, a sablonokkal létrehozott rétegek, a szinte mintázattá váló ismétlődések kiszámított festői gesztusokról árulkodnak, mégis laza viszonyokat teremt a különféle képi elemek között. Egyfajta keresetlenség jellemző erre a képalkotói habitusra: úgy emel ki, idegenít el egyes elemeket, folyamatokat, hogy a szétesőnek tűnő képi elemeket egy gyakran nem is tudatos, rejtőzködő, immanens struktúra tartja össze. Ezek a kvázi-geometrikus, stilizált motívumok a kitakarásokkal egyúttal montázszerűvé is teszik a látványt. Ez a szabadságérzés a kép terébe hatolva is megjelenik: a kitakart részletek, elfedett ecsetnyomok, felülírt textúrák, a függőleges/vízszintes tagolások, monokróm mintázatok adta „végtelen” kísérletezés jelentik ezt a szabadjárá engedett variációs lehetőséget. A látványnak rejtőzködő, kamuflázsérzetet kölcsönöz, ahogyan az eltakart részeket hozzáképzeltük a láthatóhoz – ott van, de nincs „kimondva”. Egyes részletek mint képi elemek váltogatják egymást, s a kisebb-nagyobb összekapcsolódó részek számos szabályszerűséget kínálnak – vagy éppen szabályszerűségek tagadásával építkeznek. Amikor szándékosan nem síkidomszerű képszerkesztést alkalmaz, valójában a konstruktivista képarchitektúra formai konvencióit teszi zárójelbe. Geometrizál, de nem redukálja alapformákra, mértani szabályszerűségekre az alkotói eljárást. Ennél bonyolultabb szerkesztési elvek fedezhetőek fel a gesztusszerű, vagy éppen a szerkesztett ívek közötti összefüggésekben. Más a „problémahorizont”. Ezek az összefüggések néha viszont sokkal kötöttebbek, egyfajta kompozíciós kényszerrel erőltetve a nézőre. A szabad variációk burjánzását azonban alapvetően lekorlátozza a kép kerete is, ahogyan levág képrészeket, s meggátolja a mintázatok verzióinak kibontását. A játéktér a rétegek egymásra épülésében is korlátos, visszafogott; van, ahol kimondottan érezhető, hogy két réteg maximálisan elég, van, ahol szinte kínálják magukat a továbbépítésre, a továbbgondolásra a foltszerűen üresre hagyott területek. Gyakran a részproblémák kötik le a figyelmet, ahogyan egyes felületek találkoznak, s színdinamikai összecsengések, vagy éppen a formaképzés problémái kerülnek elő. Az akrilfestés egyik velejárója, hogy szinte megszűnnek a tónuskontrasztok, s a pigmentek függvényében különböző intenzitással különülnek el. Különösképpen jól megfigyelhető ez az ecsetnyomok pasztózusságában. Ugyanakkor kialakítható egyfajta transzparencia is a rétegek közt, s ilyenkor lazúros terek alakulnak ki. A telített színek hol összekeverednek, hol fednek, mely egy tudatos pigmenthasználatból, anyagismeretből fakad: melyik fed, melyik nyit teret, az egyfajta festői döntés eredménye. Ugyanakkor ez egy nagyon fegyelmezett gyakorlat is egyúttal: és nem csak arról van

szó, hogy a festett vonalaknak, foltoknak van egy objektív száradási ideje, hanem legalább ennyiben a gesztusok tervezettségéről, egy komponált formai feszültségről, melyet a szélsőségesen használt színekkel, vagy a fény fokozásával tovább lehet fokozni. A képek zeneisége nem csak abban a vonatkozásban jelenik meg, ahogyan az „atonalitás”. A szándékolt véletlenszerűség, a dodekafónia mint kompozíciós formajegyek beazonosíthatóak ebben a festői rend(szertelenség)ben. Ritmustöredékeket, összefüggő íveket, a mozgásnak a különféle lenyomatait fedezhetjük fel, melyek szervezőelve Karlheinz Stockhausen, John Cage konceptuális zenei világát idézi. Ám ezek a festőileg kivitelezett gesztusok messze nem hasonlítanak mondjuk Jackson Pollock, vagy éppenséggel Arnulf Rainer experimentizmusához. Ahogyan az ismerősnek tűnő motívumrészletek, a szabályosnak tűnő vonalvezetések, egyes alapformákra hajazó töredékek váltogatják egymást, koncepciózusságukban leginkább Nádler István nyolcvanas évekbeli munkáit idézik meg. Ahogyan Hegyi Lóránd fogalmaz, egyfajta érzéki architektúra érvényesül ebben a festői praxisban – ha már mindenképpen valamely festői hagyományba igyekszünk illeszteni Szentgróti Dávid munkásságát. Ám Szentgróti esetében ez az architektúra sokkal inkább a dekonstruktivitás irányába hajlik: nem szabályokat keres, hanem áthágja azokat. Nem elveket követ, hanem rámutat különféle konfliktusokra. Olyan problémákat tár fel, melyekre a törvényeket követő konstruktivizmus nem lenne képes. Ebben a festőiségben nincsenek végső „nagy” megoldások, evidenciák, a saját festői nyelv egyetlen egzisztenciális célnak van alárendelve: ez pedig a mű és alkotója belső szabadságának feltárása.”

A vizsgált művek Szentgróti Dávid eredeti, hiteles, jellemző és jó minőségű alkotásai, szervesen illeszkednek az életműbe és jól reprezentálják a művész elmúlt évekbeli alkotótevékenységét

A műtárgypiac vizsgálata, referenciák

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Az elmúlt időszakban egyre erősödő piacot látunk a magyar művészet kiemelkedő teljesítményei esetében, mely nem ritkán 200 millió forintot is meghaladó árakat jelenthet. A klasszikus piac vonatkozásában az értéksáv Munkácsy Mihály, Rippl-Rónai József vagy Csontváry Koszta Tivadar esetében ezt messze meghaladó nagyságú is lehet. Ugyanakkor nagy jelentőségű, múzeumi rangú remekművek rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra. Magyarországon az aktuális kulturpolitikának, az állami vásárlásoknak és az erősödő gyűjtői érdeklődésnek köszönhetően nagyon jelentős felértékelődés figyelhető meg a nemzeti festészet vonatkozásában. Általánosságban kijelenthető - persze nem ismerve a járvány következményeit -, hogy a magyarországi műtárgypiac a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészet piac pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. Az elmúlt évek magyar kulturális sikertörténete a hatvanas–hetvenes évek neo-avantgárd törekvéseinek karrierje. Az aukciósházak utóbbi időben a háború utáni és kortárs művészet területén megélénkült aktivitása pedig újabb vevőket, gyűjtőket vonz erre a területre. A nemzetközi piac legdinamikusabb szegmense a háború utáni és kortárs művek piaca, itt a legmagasabb az árindex növekedése és a teljes forgalom szempontjából is ez az egyik legfontosabb időszak. A magyar születésű, itthon tanult, de külföldre emigrált művészeink, mint Reigl Judit vagy különösen Hantai Simon elképesztően magas, Hantai esetében akár sokmillió eurós árai az itthon élő művészek, az egész magyarországi kortárs árszínvonalára is pozitívan hat, erősíti a gyűjtők és a befektetési szándékú vásárlók bizalmát a piacban. Mára a világ legfontosabb kánonképző múzeumainak gyűjteményébe eljutottak olyan itthon élő klasszikusai az Iparterv generációnak, mint Keserü Ilona, Mauer Dóra, Nádler István, Bak Imre vagy Jovánovics György alkotásai, és ez a műkereskedelmi árakban gyakran többszörös áremelkedést jelentett. Nem kérdés, hogy a kelet-európai művészetre irányuló egyre nagyobb nemzetközi figyelem előtérbe helyezheti a fenti művészek későbbi alkotói periódusainak eredményeit is, sőt, a kortársaik művészetét is. A 2019. nyarán nyílt, az eredeti tervek szerint közel egy évig tartó Mauer Dóra kiállítás a londoni Tate Modern-ben fontos

állomása volt ennek a folyamatnak. Nagyon fontos impulzust jelentettek a háború utáni és kortárs piacnak a Virág Judit Galéria tematikus, kifejezetten ezt a szegmenst célzó árverései, ahol már jól látható volt egy addig a klasszikus és modern magyar képzőművészet iránt érdeklődő gyűjtők bekapcsolódása, és ehhez csatlakozott a Kieselbach Galéria, mely 2020. telén és 2021. tavaszán nem árverést rendezett, hanem eladásos kiállítását az acb Galériával közösen összerakott kortárs anyaggal egészítette ki, jelentős sikerrel, és az együttműködés azóta is folyamatos. A nemzetközi piacra az elmúlt évtizedben folyamatosan áramlott a pénz, elsősorban a kiemelkedő, múzeumi rangú művek értek el sokszor elképesztően magas rekordárakat. Jól megfigyelhető az a tendencia, mely nemcsak ezek felkutatására, de körüknek bővítésére is vonatkozik. Ennek része a kelet-európai művészet felértékelődése, a graffiti térhódítása, de még a modern mesterek piacán is bővül a legdrágább művészek listája. Jó példák erre az európai modernizmus eddig második vonalba tartozó mesterei piacra kerülő legjobb műveinek rekordárai vagy az ázsiai, elsősorban kínai mesterek sokszoros áremelkedése is. Az a tény, hogy a Nagyházi Galéria kortárs kiállítóhelyet nyitott, a Virág Judit Galéria megnyitotta kortárs galériáját, a Kieselbach Galéria építi kortárs galériáját, a BÁV és a Pintér Galéria aukciós anyagában egyre több a kortárs művészet körébe sorolható alkotás, azt jelzi, hogy a legfontosabb hazai piaci szereplők ezt a területet látják a legdinamikusabban fejlődőnek, és ez az a terep, ahol még remekművek a legnagyobb sűrűségben érhetők el. Ezek a folyamatok az elsődleges piacon is kifejtették hatásukat, jelentős áremelkedés történt a kortárs magyar művészet fiatal és középgenerációs művészeinek esetében is. Egy fontos kereskedelmi galériához tartozó magyar képzőművész esetében ma már egy múzeumi léptékű kép esetében az árszínvonal 1 és 2 millió forint közötti ártartományt jelent, és a fiatal kortársak belépő árai is jelentősen emelkedtek az elmúlt időszakban.

A szakértői értékmeghatározás módszere

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található, valamint a forgalmazóknál lefolytatott szemléken összegyűjtött adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál felhasználtam a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzánál az artportal.hu és a wikipedia.hu vonatkozó szócikkeket is használtam. A forgalmi érték meghatározásánál figyelembe vettem az alkotó elhelyezkedését a magyar művészeti kánonban és a művek elhelyezkedését Szentgróti Dávid életművében. A megállapított forgalmi értékeket befolyásolta a művek témája, mérete, technikája is. Megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét és az adott alkotóra vonatkozó kereslet és kínálat összefüggéseit. A művek állapota szintén fontos tényező volt az érték kialakításánál. A szakvéleményben szereplő művek a lefolytatott szemlén kifogástalan állapotban voltak. A szakvélemény mellékletében megállapított árak illeszkednek a művészt képviselő Inda Galéria hivatalos árlistájához, ezeken az árakon szerepeltek a művész alkotásai a galéria kínálatában. Az elmúlt időszak nehézségei, elsősorban a pandémia műtárgypiacra gyakorolt hatása miatt a művész munkái nem szerepelhettek nemzetközi kontextusban, a fontos külföldi vásárok mind elmaradtak, így a megállapított árakhoz nemzetközi referenciákat nem tudtam rendelni. A képek mindegyike a hátoldalon jelzett és datált.

Szentgróti Dávid a kortárs magyar képzőművészeti élet ismert alakja, a vizsgált művek az életmű hiteles, jellegzetes és jó minőségű alkotásai. A mellékletben szereplő művek együttes bruttó alsó becsértékét 31 300 000 forintban, bruttó felső becsértékét 35 300 000 forintban határozom meg. A becsült forgalmi érték nem tartalmazza az alkotások adásvételi tranzakciója során esetlegesen felmerülő adó, díj és járulék terheket, valamint a szállítási, biztosítási, állagmegóvási, elhelyezési költségeket. A művek a Miniszterelnökség védett kulturális javakat tartalmazó adatbázisában nem szerepelnek. Az elérhető adatok alapján a mellékletben szereplő alkotások mindegyike forgalomképes, egyik darab sem lelhető fel az eltűnt, lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javakat tartalmazó adatbázisban.